

Sørine Gotfredsens prædiken 1. søndag i fasten

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst ved Jesuskirken

Dato

6. marts 2022

Sted

Jesuskirken

Forleden sagde min veninde noget, jeg siden har tænkt en del over. Hun sagde: "Præsident Putin må være en syg mand. Det håber jeg, at han er!" Den udtalelse rummer to klassiske forestillinger i vor tid. For det første, at et menneske må fejle noget grundlæggende for at adlyde kræfter, der for mange forekommer uhyrlige og uforståelige. Og for det andet håbet om at han virkelig er syg, for hvis dette ikke er tilfældet, er der for meget angående menneskelivet, der ikke rigtig synes at give mening. Jeg erkender, at meget er svært at forstå. Ikke dette at en mand ønsker at gøre sit land stærkt og usårligt - denne basale drøm har til alle tider opfyldt mennesker. Hærførere såvel som alle mulige andre. Men det er svært at forstå, at man hver dag time for time formår at sætte gerninger i værk med så frygtelige omkostninger for alle dem, der mister deres hjem og drives på flugt og dør fra hinanden. Hvordan retfærdiggør man det for sig selv fra morgen til aften? Det er svært at forstå, men at det skulle have med sygdom at gøre giver ikke blot sig selv. For menneskets trang til at sætte sin vilje igennem kan næppe forklares så simpelt. Der gøres også tanker om viljen til at herske i evangeliet, hvor ordene i dag er som designet til den øjeblikkelige situation på europæisk jord. Jesus taler her til sine disciple, der har rodet sig ud i den gode gamle strid om, hvem af dem der er størst. Og han forklarer, at de skal tænke anderledes, end de plejer. Størst er nemlig dén, der ser sig udpeget til at tjene ham eller hende, der sidder ved bordet, og vi møder her atter det omvendte hierarki og syn på magt, der udgør ét af kristendommens vigtigste kendetegn. I dét er magt knyttet til med den mest ydmyge vilje at bære noget for andre, hvilket dog ikke skal forstås helt så enkelt, som det kan lyde. Nogen skal i denne verden sidde ved bordenden, hvis tingene skal fungere, og bemærk at Jesus her skelner mellem sine disciple og andre mennesker og fastslår, at mens det normale på jorden er, at herskeren udøver klassisk magt og ofte ser sig selv som velgører, skal *de* ikke være sådan. For disciplene er ikke hvem som helst. De er Jesu nærmeste arvtagere og skal repræsentere noget andet end det, der normalt gælder i verden. Vi skal altså

forstå begge dele, både tilstanden for de særligt udvalgte og tilstanden i verden generelt. Og lad os først se på den. Tilstanden i verden generelt. Den russiske præsident lærer os i disse dage en hel del om den. Han demonstrerer, hvordan personer med stor magt på rå vis kan skabe kaos og gru og måske gradvist forskanse sig i et eget lille rum, hvorfra de vilde ordner udløber. Men hver gang man undrer sig over et sådant menneskes handlinger, må man som sagt lede efter andet end blot tegn på sygdom. Ellers bliver vi ikke klogere, og selv hos den mest voldelige tyrann findes der som regel en drøm om at skabe eller bevare noget. Når man ser på en hersker som den russiske og hører om hans liv, forestiller man sig, at han længes efter, at noget vil stå til evig tid. Ikke blot i skikkelse af statuer af egen person rundt omkring i landet, men i mere eksistentiel forstand. Og mon ikke han opfatter sin egen stålsatte vilje som skabende og opbyggelig? Netop dén - menneskets kompromisløse vilje - er ofte blevet dyrket som ideal. For eksempel af den russiske fødte filosof, Ayn Rand, der i 1917 bosatte sig i USA, og i en roman opfinder et Nietzsche-inspireret målrettet menneske, som hun hylder. Og hør blot, hvad hun lader denne mand sige: "Jeg kender min lod. Erindringen om noget vældigt vil engang være knyttet til mit navn - erindringen om en krise som aldrig før på jorden, om den dybeste samvittighedskollision, om en afgang fremmanet mod alt, hvad der hidtil var blevet troet, fordret, helliggjort. Jeg er ikke noget menneske, jeg er dynamit..." Kendte normer skal omstyrtes og erstattes af noget nyt og enestående, og det lyder skræmmende. Men Rands pointe er, at fordi et sådant menneske kun har egen vilje for øje og ikke har brug for andres anerkendelse, kan det handle rent og ærligt og til alles bedste. For værst er det ifølge Rand at være afhængig af, hvad andre mener om én, for så tænker man ikke klart, og hun skriver i sin dagbog: "Den bevidsthed, der føler sig alene - uden vægten fra andres øjne, der ser - er den eneste sunde bevidsthed." Det kan dog diskuteres. Vi ser præsidenten sidde for enden af et meget langt bord med flere meter til de andre og dermed netop befriet fra deres blikke. Den rene sunde bevidsthed, som Ayn Rand skriver om, findes ikke. Den er en del af drømmen om at forbinde mennesket med en evne til at handle autentisk og være sin egen myndighed og dermed formå gennem ren vilje til at udrette noget godt. Imidlertid behøver man vel kun erindre, hvordan man selv inderligt ønskede sig noget og ikke fik det og mærkede smerten over måske aldrig at have fået de børn, man gerne ville have, eller den tilstrækkelige succes og anerkendelse. Måske kan der også i den bitterhed findes tråde til en særlig ydmygelse fra en ussel barndom i Sankt Petersborg, daglige tæsk i skolegården og en traumatiserende oplevelse af at se sit store stolte fædreland blive opløst og udskammet for alle blikke i verden. Som

det skete for Putins elskede Sovjetunionen. Jeg bortforklarer ikke noget, men prøver at beskrive, hvordan de sorte pletter i sjælen gør menneskets absolut frie vilje til en farlig kraft. Og netop fordi mennesket er både faldet ud af den oprindelige skabthed og siden hen blev såret på livets vej, må Jesus lære os noget om at herske. Vi skal kende til noget helt andet end denne verdens kræfter, og nu er vi fremme ved tanken om de udvalgte, der bærer den dyrebare indsigt med sig. Det er dem, der har været helt tæt på Jesus og af Guds egen søn lært, at mens menneskene vil blive ved med at fare vild i drømmen om at herske som den største, skal de - de udvalgte - holde den kristne arv levende, så vi kan møde den i kirken og i enhver tænkelig påmindelse om, at vi lever i kristendommens tid. Uanset hvor frygtelig den pludselig kan fremstå med bomber, død og fordrevne mennesker. Og i kristendommens tid ved vi - fordi Kristus helt fra begyndelsen har haft sine øjne på os - at ingen må undvige de andres blikke, for vi kan se på hinanden, hvad frygt og ulykke gør. Det kan da godt være, at Ayn Rand har ret i, at den viljestærke éner ikke behøver bekræftelse fra nogens øjne, men der er til gengæld brug for, at enhver med magt ser sorgen eller bønfoldelsen eller foragten i andres øjne. Ellers er det for nemt at kalde sig velgører, mens man måske i virkeligheden hovedsageligt er en tyrann. Det kan være tilfældet i de nære forhold mellem os, når vi mere eller mindre bevidst tyranniserer hinanden, og det kan ske på verdens store blodige scene. Men vi kan godt gennemskue det, for vi lever i den tid, som Søren Kierkegaard beskriver i *Kjerlighedens Gjerninger*: "See, de Tider ere forbi, da den Mægtige og Fornemme ene var Menneske, de andre Mennesker Trælle og Slaver. Dette skyldes Christendommen; men deraf følger ingenlunde, at Fornemhed og Vælde nu ikke mere kan blive en Snare for et Menneske, saa han forseer sig paa denne Forskjellighed, tager Skade paa sin Sjæl, glemmer hvad det er at elske Næsten." Vi lever i kristendommens tid og har ifølge Kierkegaard den dyrebare indsigt i, at den mægtige ikke er mere menneske end den lavest stillede i hierarkiet. Det kan synes indlysende, men det er kristendommen, der har grundfæstet den viden i os, og på grund af den ved vi, at det ikke nødvendigvis skal kaldes sygdom, når en hersker bliver ubegribeligt brutal. Det skal nok snarere kaldes syndighed, og synden føder død, som det siges i Jakobsbrevet. Jesus siger ikke, at mennesker ikke må udøve magt, for uden et verdsligt hierarki kan den jordiske tilværelse ikke fungere. Men han siger, at i den kristne tid, der indledes med hans opstandelse, *skal* der samtidig eksistere en bevidsthed om, at vores storhed er for intet at regne i forhold til hans. Det er sådan, vi bedst kan genkende den brutale menneskemagt, når den atter udfolder sig, og uanset hvor ofte de enerådige herskere træder frem, og uanset hvor ofte vi chokeres over, at der igen er krig i Europa, vil vores civilisation bestå, fordi vi

bærer troen på Jesu herredømme videre. Nu tænker nogen måske, at den mand, der for tiden chokerer verden, jo netop hævder, at han også kæmper for den kristne sag og Jesu herredømme og muligvis endda ser sig selv som én af de udvalgte. Det er jo dét, der er problemet. Enhver kan føle sig som udvalgt, og derfor må man altid spørge, både den anden og sig selv, kan du, kan jeg, se ind i et andet menneskes øjne? Jeg har meget svært ved at forbinde den russiske præsidents handlinger med at kunne det, og indlysende er det, at Ayn Rands hyldest af den, der ikke påvirkes af andres blikke og blot blindt følger sin vilje, er temmelig skræmmende. For vi *skal* påvirkes af hinandens blikke. Ikke fordi man skal gå omkring i konstant og udmattende sammenligning - hvilket bestemt er en fare i individets moderne frygt for at falde igennem - men fordi de andres blikke er med til hver dag at afsløre, hvor vi er på vej hen. Vi ved det, fordi Jesu blik hviler på os. Hvert sekund. Hans blik er vores samvittighed, og han ser på den spagfærdige, den fortvivlede og den stålsatte - også når denne gemmer sig for bordenden med flere meter hen til alle andre. Når vi forbinder det mest tyranniske med sygdom, fordi der ellers er for meget angående menneskelivet, der ikke synes at give mening, skyldes det, at vi har glemt, hvad et menneske er. At det er den skabning, der i sin syndighed tror, at han kan undvige den andens blik. Eller endnu værre. At han tror, at han med sin kompromisløse vilje kan behage Guds blik. Vi lever i kristendommens tid, hvor tanken om at være størst er blevet revolutioneret for evigt. For størst er Kristus, Herren, Guds søn, der tjente os ved at besejre døden og stadig er hos os. Derfor ser vi med bestyrtelse på den, der handler, som om, det er ham, der er herre over andres liv. Vi lever i kristendommens tid, hvor Jesu blik hviler på os, og han beder for os, så vi - hver gang vi farer vild - kan vende om og atter indse, at vi skal tjene hinanden. Vi lever i kristendommens tid, hvor Jesu nærmeste arvtagere har båret det hele videre til os, så vi virkelig kan forlade os på, at vi trods det brutale kaos, verden også rummer, kan tro på en dag at skulle sidde ved hans bord og spise og drikke i hans rige. Mens han også dér tjener os, ligesom vi dér slet ikke kan andet end tjene hinanden. Amen.

Kilde

jesuskirken.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/sorine-gotfredsens-praediken-1-sondag-i-fasten>